

Nitel Sosyal Bilimler/Qualitative Social Sciences

Yıl:2024, Cilt:6 Sayı:1

Year:2024, Vol:6 Issue:1

<https://doi.org/10.47105/nsb.1440281>

Makale Türü/Article Type: *Araştırma/Research*

Atıf/Citation: Uzun, S., Koçtaş, S., ve Dinlemek, S. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin etik kodlar ve etik ikilemlere yönelik düşünceleri: Nitel bir çalışma. *Nitel Sosyal Bilimler*, 6(1), 30-48. <https://doi.org/10.47105/nsb.1440281>

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Etik Kodlar ve Etik İkilemlere Yönelik Düşünceleri: Nitel Bir Çalışma

^aSevda Uzun¹ ^bSelcan Koçtaş ^cSelvi Dinlemek

^aDr. Öğr. Üyesi, *Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Hemşirelik Bölümü, Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane, Türkiye*

^bHemşire, *Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane, Türkiye*

^cHemşire, *Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Hastanesi, İstanbul, Türkiye*

Öz

Bu araştırmanın amacı hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodlar ve etik ikilemlere yönelik düşüncelerini belirlemektir. Bu nitel çalışma, 60 gönüllü hemşirelik bölümü öğrencisi ile yapılmıştır. Görüşmeler bireysel olarak ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Örneklem grubuna ulaşmak için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri doygunluğu sağlanana kadar görüşmelere devam edilmiştir. Tüm görüşmeler ses kaydına alınmış ve daha sonra yazıya dökülmüştür. Araştırmanın verileri tematik analiz kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin raporlanmasında COREQ kontrol listesi dikkate alınmıştır. Veri analizi kapsamında hemşirelik ve etiğe yönelik düşünceler, etik ikilemlere yönelik düşünceler, hemşirelikte etik dersinin katkılarına yönelik düşünceler, etik ve etik kodların önemine yönelik düşünceler olarak dört tema ve bu temalar altında sekiz alt tema (amaç, özellik, uygulamada yaşanan durumlar, etik ikilem karşısında yapılanlar, bilgi, uygulama, felsefe ve işleyiş) belirlenmiştir. Çalışma sonuçları doğrultusunda hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodları önemsendiği, hemşirelikte etik dersinin öğrencilere katkı sağladığı, etik kodlar ve etik ikilemler hakkında bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastanede klinik uygulamalarda etik ikilemler yaşadıkları ve etik ikilemlere yönelik geleceğin sağlık profesyonelleri olarak çözüm üretmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etik, etik kodlar, hemşirelik, nitel çalışma

¹**Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Sevda Uzun, sevdauzun50@gmail.com, Orcid: 0000-0002-5954-717X

S. Koçtaş, selcankocatas58@gmail.com Orcid: 0009-0002-3116-0683

S. Dinlemek, selvidinlemek2@gmail.com Orcid: 0009-0000-5073-8087

Gönderim Tarihi/Received:20.02.2024

Kabul Tarihi/Accepted:14.05.2024

Yayınlanma Tarihi/Published: 30.06.2024

Nursing Students' Thoughts on Ethical Codes and Ethical Dilemmas: A Qualitative Study

Extended Summary

Nursing can be defined as a professional health discipline whose aim is care. The philosophy of the nursing profession is to provide useful service to the society, to be willing to help, to do research, to adopt ethical principles, to be responsible, and to implement the decisions taken. Nursing students are expected to know the basic ethical values and to be able to develop solutions to ethical dilemmas they encounter.

It is crucial to evaluate ethical codes and ethical dilemmas from the perspective of students at the undergraduate stage in nursing. However, few studies were found in the literature that evaluated ethical codes and ethical dilemmas from the perspective of nursing undergraduate students at the education stage of nursing and examined students' perception of the concept of ethics. A qualitative research design was used to evaluate nursing students' perceptions on ethical codes and ethical dilemmas. This design was chosen because it offers a high degree of freedom in defining a new phenomenon (event or experience) from the participants' perspective, providing rich data and detailing their experiences.

Criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was used to determine the study group of the research. Criterion sampling is the sampling of people, events, objects or situations that have the qualities determined for the problem. Considering that nursing department students have rich knowledge and experience about ethical codes and ethical dilemmas, nursing department students were selected as the research group.

Nursing students who took the ethics course in nursing and who voluntarily agreed to participate in the study were included in the study. The exclusion criteria were that the nursing students had language, speech or hearing impairment that would prevent communication and did not accept to participate voluntarily in the study. Nursing students who took ethics in nursing course and accepted to participate in the study voluntarily were included in the study. It was accepted as exclusion criteria that nursing students had language, speech or hearing impairment that would prevent communication and did not accept voluntary participation in the study. In addition, the study was reported in accordance with the Consolidated Criteria for Qualitative Research Reporting (COREQ) guidelines.

The study was conducted between 1 May and 1 June 2023 at the Faculty of Health Sciences of a university located in a province in northern Turkey. All students who met the criteria were invited to be interviewed. We concluded the data collection, when in our study, a total of 60 participants (twenty people from the second, third and fourth grades) were interviewed, with the joint decision of the researchers, taking into account the saturation. Second, third- and fourth-year undergraduate nursing students who had clinical practice and had taken an ethics course in nursing were interviewed. In-depth individual interview method was used in the study. In the interviews with nursing students, a voice recorder was used in a suitable environment. Notes were taken during voice recording. The interviews were conducted with a semi-structured interview form prepared by the qualitative

research method, which was created by the researchers based on the literature and corrected in line with the opinions of three experts. The interviews in the study lasted between 35 and 45 minutes. The qualitative data were analysed in four stages.

Forty-five of the participants were female, four of them had a chronic physical illness and three of them had a chronic mental illness. The mean age of the nursing students was calculated as 20.87 ± 3.76 (minimum age 19, maximum age 32). Four themes as thoughts about nursing and ethics, thoughts about ethical dilemmas, thoughts about the contributions of the ethics course in nursing, thoughts about the importance of ethics and ethical codes, and eight sub-themes (purpose, characteristics, situations experienced in practice, actions taken in the face of ethical dilemmas, knowledge, practice, philosophy and functioning) were determined.

In conclusion, nursing students care about ethical codes, that the ethics course in nursing contributes to students, and that they have knowledge about ethical codes and ethical dilemmas. In addition, nursing students experienced ethical dilemmas in clinical practices in the hospital and tried to produce solutions to ethical dilemmas as future health professionals. Ethical education should increase the level of ethical sensitivity of nursing students and prepare them to overcome ethical dilemmas they may encounter in practice. Ethics education given to nursing students increased ethical awareness in students and was useful in developing solutions to ethical dilemmas.

Keywords: Ethics, ethical codes, nursing, qualitative study

Giriş

Hemşirelik, amacı bakım olan profesyonel bir sağlık disiplini olarak tanımlanabilmektedir. Hemşirelik mesleğinin felsefesi topluma yararlı hizmet sunmak, yardım etmeye istekli olmak, araştırma yapmak, etik ilkeleri benimsemek, sorumluluk sahibi olup aldığı kararları uygulamaktır (Köse ve Baykara, 2019).

Hemşirelerin profesyonellik kriterlerinden birisi de hemşirelerin etik kod/ilkeleri benimseyerek bu doğrultuda bakım hizmeti sunmasıdır. Etik kodlar, mesleğin ana hedeflerini, değerlerini ve yükümlülüklerini netleştiren ilkeler olarak tanımlanmaktadır. Mesleki etik kodlar/ilkeler, hemşirelik mesleğinde ahlaki davranışlar için en önemli yol gösterici kılavuzlardır. Ahlaki davranışta bulunmanın temel ön koşulu ise ahlaki duyarlılığa sahip olmaktır. Ahlaki duyarlılık, ikilem yaşanan durumlarda bireyin rol ve sorumluluklarının ahlaki değerler kapsamında farkında olmasıdır (Ellis, 2020; Pesut vd., 2020).

Hemşirelik mesleğinin profesyonel değerleri, mesleki etik kodlarda yer almaktadır ve hemşireler, etik kodlar felsefesinde hasta bakımı sağlamakla yükümlüdürler. Bu sebeple öncelikle etik açıdan bilginin yeterli olması gerekmektedir (Kırca vd., 2020).

Değerler, bir davranışın ve karar verme sürecine temel oluşturan hedefler, inançlar olarak tanımlanmaktadır. Mesleki değerler, meslek çalışanları tarafından tercih edilen ve davranışı değerlendirmek için çerçeve oluşturan mesleki uygulama standartları olarak tanımlanmaktadır. Hemşirelik, etik ilkelere dayanan bir meslek grubu olup temel değerleri arasında özgecilik, doğruluk, mahremiyete saygı, insan onuru, bütünlük, dürüstlük ve sosyal adaleti gibi değerler yer almaktadır (Kırca vd., 2020; Korhan vd., 2018).

Profesyonel değerler, hemşirelere topluma hizmet sunumunda rehberlik etmektedir. Meslekte ortaya çıkan etik sorunların çözümünde gerekli çözüm önerileri geliştirmek, normlar ve kodlar geliştirerek ortaya etik ilkeler konulması meslek etiği açısından oldukça önemlidir. Hemşireler, uygulama alanında birçok konuda hastaları için en doğru kararları vermeye çalışırken zaman zaman etik ikilem yaratan durumlar yaşamakta ve karar vermek zorunda kalabilmektedirler. Etik ikilem durumlarında etik ilkelerin temel alınması doğru karar verebilmek için oldukça gereklidir (Gürdoğan vd., 2018; Kırca vd., 2020; Taş, 2018).

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin klinik uygulamalarda çeşitli etik sorunlar yaşadıkları ve bu sorunları fark ederek etik duyarlılık sergileyebildikleri belirtilmektedir (Korhan vd., 2018). Hemşirelik bölümü öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada, öğrencilerin klinik ortamda etik sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunların çözümünde etik ilkelerden yararlandıkları belirlenmiştir (Kurt vd., 2013). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin temel etik değerleri bilmeleri ve karşılaştıkları etik ikilemler konusunda çözüm önerileri geliştirebilmeleri beklenmektedir. Hemşirelikte etik kavramı, hasta bakım

kalitesi açısından oldukça önemlidir. Etik kodlar ve etik ikilemlerin hemşirelikte lisans aşamasında öğrencilerin bakış açısı ile değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Ancak literatürde etik kodları ve etik ikilemleri hemşireliğin eğitim aşamasında olan hemşirelik lisans öğrencilerinin bakışı ile değerlendiren, öğrencilerin etik kavramı algısını inceleyen az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu bağlamda bu çalışma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodlar ve etik ikilemlere yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodlar ve etik ikilemlere yönelik düşüncelerini değerlendirmek için nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu tasarım, yeni bir olguyu (olay veya deneyim) katılımcıların bakış açısıyla tanımlamada, zengin veri sağlamada ve deneyimlerini detaylandırmada yüksek derecede özgürlük sunduğu için seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, problemle ilgili belirlenen niteliklere sahip kişi, olay, nesne veya durumlardan örneklem oluşturulmasıdır (Altunay vd., 2014; Başkaya ve Demir, 2023). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodlar ve etik ikilemler hususlarında zengin bilgi ve deneyime sahip olduğu düşünülerek, hemşirelik bölümü öğrencileri araştırma grubu olarak seçilmiştir.

Hemşirelikte etik dersi alan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden hemşirelik bölümü öğrencileri çalışmaya dahil edilmiştir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin iletişimi engelleyecek dil, konuşma veya işitme bozukluğuna sahip olması ve çalışmaya gönüllü katılmayı kabul etmemesi dışlama kriterleri olarak kabul edilmiştir.

Ayrıca çalışma, Niteliksel Araştırma Raporlama İçin Konsolide Kriterler (COREQ) yönergelerine uygun olarak raporlanmıştır (Başkaya ve Demir, 2023; Tong vd., 2007).

Tablo 1.

Niteliksel araştırmayı raporlamak için birleştirilmiş kriterler (COREQ).

Alan 1: Çalışma grubu ve özellikleri

Kişisel Özellikler

Numara	Öge	Rehber sorular	Açıklamalar
1	Görüşmeci/kolaylaştırıcı	Görüşmeyi hangi yazar/yazarlar gerçekleştirdi?	Görüşmeler ikinci ve üçüncü yazar yürütmüştür.
2	Kimlik bilgileri	Araştırmacının kimlik bilgileri nelerdi?	Birinci yazar: Doktora İkinci yazar: Lisans öğrencisi Üçüncü yazar: Lisans öğrencisi
3	Meslek	Çalışma sırasında meslekleri neydi?	Birinci yazar: Dr. Öğretim Üyesi, Psikiyatri Hemşireliği

			İkinci yazar: Hemşirelik bölümü öğrencisi Üçüncü yazar: Hemşirelik bölümü öğrencisi
4	Cinsiyet	Araştırmacı kadın mı erkek miydi?	Üç araştırmacı: Kadın
5	Deneyim ve eğitim	Araştırmacı hangi deneyime veya eğitime sahipti?	Birinci yazar nitel araştırma kursları almış, nitel araştırmalar konusunda deneyime sahip ve uluslararası dergilerde nitel çalışmalar yayınlamıştır.

Katılımcılarla ilişki

6	İlişki durumu	Eğitim başlamadan önce bir ilişki kuruldu mu?	Çalışmaya başlamadan önce bir ilişki kurulmamıştır.
7	Görüşmecinin katılımcı bilgisi	Katılımcılar araştırmacı hakkında ne biliyorlardı?	Öğrenciler araştırmacıların mesleğini önceden öğrenmişti.
8	Görüşmeci özellikleri	Görüşmeci hakkında hangi özellikler bildirildi?	Her görüşmenin başında öğrencilere çalışmanın amacı ve hedefleri hakkında bilgi verilmiştir.

Alan 2. Çalışma tasarımı

Teorik çerçeve

9	Metodolojik yönelim ve Teori	Çalışmayı desteklemek için hangi metodolojik yönelim belirtildi?	Bu fenomenolojik bir çalışma olarak planlanmıştır.
---	------------------------------	--	--

Katılımcı seçimi

10	Katılımcılar	Katılımcılar nasıl seçildi?	Amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır.
11	Yaklaşım yöntemi	Katılımcılara nasıl yaklaşıldı?	Araştırmaya başlamadan önce uygulamaya çıkan öğrenciler ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin zamanlaması çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrenciler tarafından belirlenmiştir.
12	Örnek boyut	Çalışmada kaç katılımcı vardı?	Çalışmaya toplamda veri doygunluğu esas alınarak 60 hemşirelik bölümü öğrencisi dahil edilmiştir.
13	Katılmama	Kaç kişi katılmayı reddetti veya bıraktı? Sebepler?	Araştırmaya katılmayı reddeden öğrenci olmamıştır.

Verilerin toplanması

14	Veri toplama	Veriler nerede toplandı?	Araştırmanın veri toplama bölümünde ayrıntılı bilgi verilmiştir.
15	Katılımcı olmayanların varlığı	Katılımcılar ve araştırmacılar dışında başka kimse var mıydı?	Araştırmacılar dışında araştırmanın yapıldığı okulda bir öğrenci gözlemci olmuştur.

16	Çalışma Grubunun açıklaması	Çalışma Grubunun özellikleri nelerdir?	Çalışmaya katılmayı kabul eden ve klinik uygulama yapan lisans öğrencileri çalışmaya alınmıştır.
Veri toplama			
17	Görüşme rehberi	Sorular, istemler ve kılavuzlar yazarlar tarafından sağlandı mı? Pilot olarak test edildi mi?	Yöntemler bölümünde detaylı bilgi verilmiştir.
18	Tekrarlı görüşme	Tekrar görüşmeleri yapıldı mı? Evet ise, kaç tane?	Hayır
19	Ses kayıt	Araştırmada veri toplamak için ses kaydı mı yoksa görsel kayıt mı kullanıldı?	Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır
20	Notlar	Mülakat sırasında ve/veya sonrasında saha notları alındı mı?	Tüm öğrencilerin yanıtları ve araştırmacı gözlemleri kaydedilmiştir.
21	Süre	Mülakatların süresi ne kadardı?	Her bir görüşme 35 ile 45 dakika arasında sürmüştür.
22	Veri doygunluğu	Veri doygunluğu tartışıldı mı?	Veri doygunluğu tartışılmıştır.
23	Verilerin katılımcılara iadesi	Transkriptler yorum ve/veya düzeltme için katılımcılara iade edildi mi?	Hayır
Alan 3: Analiz ve bulgular			
24	Veri kodlayıcı sayısı	Verileri kaç veri kodlayıcı kodladı?	İki araştırmacı kodları tanımlanmıştır.
25	Kodların tanımlanması	Görüşmeciler kodları tanımladı mı?	Temalar ve alt temalar olarak belirlenmiştir.
26	Temaların türetilmesi	Temalar önceden belirlenmiş miydi yoksa verilerden mi türetilmişti?	Araştırmacılar ortak kararı ve literatür bilgisi de dikkate alınarak verilerden türetilmiştir.
27	Yazılım	Varsa, verileri yönetmek için hangi yazılım kullanıldı?	Veriler manuel olarak analiz edilmiştir.
28	Katılımcı kontrolü	Katılımcılar bulgular hakkında geri bildirimde bulundu mu?	Hayır
Raporlama			
29	Sunulan alıntılar	Temaları göstermek için katılımcı alıntıları sunuldu mu? Her alıntı tanımlandı mı?	Evet. Temaları/bulguları göstermek için katılımcı alıntıları sunulmuştur. Örneğin, katılımcı numarası.
30	Tutarlılık	Sunulan veriler ile bulgular arasında tutarlılık var mıydı?	Evet

31	Ana temaların netliği	Ana temalar bulgularda açıkça sunuldu mu?	Evet
32	Küçük temaların netliği	Farklı vakaların bir açıklaması veya küçük konuların tartışılması var mı?	Evet

Veri Toplama

Araştırma, 1 Mayıs-1 Haziran tarihleri arasında Türkiye'nin kuzeyinde bir ilde bulunan bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde gerçekleştirilmiştir. Kriterlere uyan bütün öğrenciler görüşmeye davet edildi. Veri doygunluğu bir çalışmada oldukça önemlidir ve çalışmamızda da toplamda 60 katılımcıyla (ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıftan yirmişer kişi) görüşülmüş ve veriler tekrarlayınca doygunluk göz önünde bulundurulup araştırmacıların ortak kararı ile görüşmeler sonlandırılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Klinik uygulamaya çıkmış ve hemşirelikte etik dersi almış lisans hemşirelik ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile görüşülmüştür. Araştırmada derinlemesine bireysel görüşme yöntemi kullanılmıştır. Hemşirelik bölümü öğrencileriyle yapılan görüşmelerde uygun bir ortamda ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kaydı esnasında notlar alınmıştır.

Görüşmeler, nitel araştırma yöntemiyle hazırlanan, araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak oluşturulan ve üç uzmanın görüşleri doğrultusunda düzeltilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmadaki görüşmelerin 35 ile 45 dakika arasında sürmüştür.

Veri Toplama Süreci

Görüşmelerde öğrencilerin klinik uygulama deneyimlerine ilişkin altı ana soru ve alt soru kullanılmıştır

Görüşme formunda yer alan sorular;

1. Etik ve hemşireliğe yönelik düşünceleriniz nelerdir?
2. Etik ikilemler hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Hemşirelik bölümü öğrencisi olarak uygulamalarınız sırasında etik ilkelere bağlı kalarak bakım verdiniz mi? Deneyimleriniz nelerdir? Kendinizi etik açıdan duyarlı buluyor musunuz?
4. Hemşirelikte etik dersi size neler kattı? Önceki ve sonraki düşünceleriniz nelerdir?
5. Mezuniyetten sonra bireylere bakım vermede etik kodlar ve ikilemler ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Hemşire bu bağlamda nasıl bir rol oynar?
6. Etik ve etik kodlar neden önemlidir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirliliği

Araştırmanın güven duyulabilirlik düzeyinin yüksek tutulmaya çalışılması amacıyla Lincon ve Guba'nın (1985) dört temel kriteri ele alınmıştır. Araştırmanın inandırıcılık (credibility) kriterlerini sağlayıp sağlamadığını görmek için görüşmelerin analizi sonucunda elde edilen sonuçlar, katılımcılardan eğitim düzeyi yüksek olan ikisi ile paylaşılmış ve katılımcı onayı alınmıştır. Aktarılabirlik (transferability) kriterine ulaşmak, yani elde edilen bulguların başka bağlamlarda da kullanılabilmesi için katılımcıların özellikleri ve araştırmanın yapıldığı yer ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bu açıdan diğer araştırmacılar da benzer ortamlarda benzer katılımcılarla yakın sonuçlara ulaşabileceği düşünülmektedir. Güvenilirlik (dependability) kriterine ulaşmak için araştırma süreciyle ilgili detaylı bilgi sunulmuştur. Doğrulanabilirlik (confirmability) kriterleri doğrultusunda çalışma sonuçlarında, analizlerden önce katılımcıların kendi ifadelerinden alıntılar (betimleme) verilmiştir (Lincoln ve Guba, 1985). İç güvenilirliği arttırmak için özellikle kodlar üç araştırmacı tarafından bağımsız olarak verilmiştir. İç geçerliliği arttırmak için ise yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan araştırma soruları için alanında uzman 5 kişiden (üçü psikiyatri hemşireliği biri eğitim programları ve öğretim ve biri de pediatri hemşireliği alanında doktora mezunu), sonuçlar için ise bir uzmandan (psikiyatri hemşireliği alanında doktora mezunu) görüş alınmıştır (Lincoln ve Guba, 1985).

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın içerik analizinde elde edilen nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilmiştir.

1. Transkripsiyon ve Veri Doğrulama: Görüşmeler esnasında araştırmacılar tarafından notlar alınmış ve ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Elde edilen veriler yazılı belge haline getirilmiştir. Üç araştırmacı tarafından ses kayıtları dinlenerek yapılan transkripsiyon kontrol edilmiştir.

2. Verilerin Kodlanması: 3 araştırmacı elde ettiği bilgileri inceleyerek öğrencilerin ifadelerinin kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışmıştır. Kodlama aşamasında araştırmanın amacı ve kavramsal çerçevesi dikkate alınarak nitel verilerin çözümlenmesi esnasında bulunan kavramlara göre kodlama yapılmıştır.

3. Temaların Bulunması: Araştırmanın tespit edilen kodlardan yola çıkarak verileri, genel düzeyde belirli kategoriler altında toplayabilen temalar belirlenmiştir. Temalar oluşturulurken anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığına dikkat edilmiş ve benzer olan kavramlar aynı tema altında toplanmıştır.

4. Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Düzenlenmesi ve Tanımlanması: Verilerin kodlanması ve temaların bulunması aşamasında yapılan kodlama ve onların temalara dönüştürülmesinde araştırmacıların kendi görüş ve yorumlarına yer vermeden öğrencilerin görüşlerini, düşüncelerini ve önerilerini en iyi vurgulayan ifadelerden doğrudan alıntılar yapılmıştır (Çelik ve Dalfidan, 2022; Kök vd., 2022).

Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırma için Gümüşhane Üniversitesi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (E-95674917-108.99-168926) onay alınmıştır. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmış, kayıtlar ve transkriptler parola korumalı bir cihazda saklanmıştır. Çalışma Helsinki Deklarasyonu ve Ulusal Araştırma Komitesi etik standartlarına uygun olarak yürütülmüştür.

BULGULAR

Katılımcıların kırk beşi kadın olup dördünün kronik fiziksel bir hastalığı ve üçünün kronik bir ruhsal hastalığı bulunmaktadır. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaş ortalamaları 20.87 ± 3.76 (en düşük yaş 19, en fazla yaş 32) olarak hesaplanmıştır.

Görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda temalar, alt temalar ve kodlar belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2.

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Etik Kodlar ve Etik İkilemlere Yönelik Düşünceleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar
1.Hemşirelik ve etiğe yönelik düşünceler	A. Amaç B. Özellik	A1. Yol göstermek A2. Kaliteli bakım sunmak A3.Hasta bakımında en doğru yolu bulmak B1.Bakım kalitesini artıran B2.Hemşireliğin olmazsa olmazı B3.Yol gösterici B4.İyiye, doğruya götüren B5.Birbirini tamamlayan iki kavram B6.Profesyoneelliği artıran
2.Etik ikilemlere yönelik düşünceler	A. Uygulamada yaşanan durumlar B. Etik ikilem karşısında yapılanlar	A1.Mahremiyetim korunması A2.Hastaya verilen sözlerin yerine getirilmesi A3.Ağrı yönetimi A4.Terminal dönemde bakım B1.Mahremiyeti korumaya çalışmak B2.Verilen sözü yerine getirmek için mücadele etmek B3.Ağrı yönetiminin sağlanması C1.Terminal dönemde hastanın kültürel özelliklerine dikkat etmek
3.Hemşirelikte etik dersinin katkılarına yönelik düşünceler	A. Bilgi B. Uygulama	A1. Etik kodları öğrenmek, A2.Etik kodların hemşirelikteki önemini kavramak A3. Etik ikilemlere yönelik bilgi sahibi olmak A4.Hemşireliğin ahlaki boyutunu öğrenmek B1. Etik kodları hasta bakımına entegre etmek B2.Etik ikilemler karşısında ne yapacağımı kısmen bilmek B3. Etik değerlerin önemini kavramak
4. Etik ve etik kodların önemine yönelik düşünceler	A. Felsefe B. İşleyiş	A1.Mesleğin temelini oluşturması A2.Mesleğe yön vermesi A3.Hasta yararını esas alması B1.Bakım kalitesini artırması B2.Profesyoneelliği sağlaması B3.Hasta-hemşire ilişkisinde güven ortamı sağlanması

Alt temalarda hemşirelik bölümü öğrencilerinin ifadelerine yer verilmiş ve katılımcıların yaş (Y), cinsiyet (C), sınıf (S) gibi bilgilerine yer verilmiştir.

Görüşmelerden elde edilen verilere göre öğrenciler hemşirelikte etiğin amaçları arasında yol göstermek, kaliteli bakım sunmak ve hasta bakımında en doğru yolu bulmak gibi durumların yer aldığını belirtmiştir. Ayrıca görüşmelerden elde edilen verilere göre öğrenciler etiğin yol gösterici, iyiyi, doğruya götürme, hemşirelikle birbirini tamamlama ve profesyonelliği artırma gibi özellikleri olduğunu belirtmiştir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hemşirelik ve etiğe yönelik düşünceleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Hemşirelik ve etiğe yönelik düşünceler

Alt tema	Katılımcı ifadeleri
Amaç	“Etik hemşirelikte bize yol gösterici bir kavramdır. Etik sayesinde hemşirelik yolunu bulur.. Bu doğrultuda bakım sağlanırsa hastalara en kaliteli hasta bakım sunulur.” (K:7; C:E; Y:18; S:2) “Diğer mesleklerde olduğu gibi etik ilkeler hemşireliğinde olması gereken bir kuraldır. Çünkü hasta haklarında ki gizlilik konularının olmazsa olmazıdır. (K:22, C:K; Y:22; S:4).
Özellik	“Etik ahlaki kuralların iş dünyasına yansımalarıdır. Hemşirelik gibi manevi yönü yüksek olan bu alanda etik kurallar çok önemlidir. Etik bir mesleği uygularken uymamız gereken; iyiyi kötüyü, doğruyu yanlış mesleki ahlak açısından değerlendirmemizi sağlayan yazısız kurallar bütünüdür. Yani etik bir mesleğin olmazsa olmazıdır. Hemşirelik mesleğiyle de iç içe olması gerekir. Hemşireler hastalara bakım verirken bu iş ahlakına uygun hareket etmeli, hastalara etik kurallara göre davranmalıdır. Hasta mahremiyetine, hastanın yaşamına önem vermelidir.” (K:13; C:K; Y:21; S:3). “Etik ve hemşirelik iç içe olan doğru orantılı bir ilişkiye sahip mutualist bir ilişki içerisinde olan birbirlerini tamamlayan içeriklerdir. (K:45; C:K; Y:20; S:2).

Hemşirelik bölümü öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin uygulamalarda mahremiyetini koruması, hastaya verilen sözlerin yerine getirilmesi, ağrı yönetimi, terminal dönemde bakım ile ilgili konularda etik ikilemler yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencileriyle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre öğrencilerin etik ikilemler karşısında mahremiyeti korumaya çalışmak, verilen sözü yerine getirmek için mücadele etmek, ağrı yönetiminin sağlanması ve terminal dönemde hastanın kültürel özelliklerine dikkat etmek gibi uygulamalar yaptıkları belirlenmiştir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik ikilemlere yönelik düşünceleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik ikilemlere yönelik düşünceleri

Alt tema	Katılımcı ifadeleri
Uygulamada yaşanan durumlar	“Uygulama esnasında hemşirelerin ve doktorların hastaların özerkliğine saygılı olmayan davranışlarına şahit oldum. Örneğin, hastaya lavman yapılacağı ve paravan getirilmedi.” (K:12; C:K; Y:21; S:3).

	“Özellikle hasta ile ilgili konularda hemşirelerin duyarlı olmadığını gördüm. Kilolu bir hasta için bağırarak koridorda şişman hasta dediğini duydum. Hasta da duydu ve çok üzüldü. (K:23; C:E; Y:21; S:3).
Etik ikilem karşısında yapılanlar	“Hastanın ölümü bekleniyordu ailesi yanında dua ve kuran okumak istedi ben de servis hemşiresine sorarak onların dua ve kuran okumasına izin verildiğini söyledim. Onlar da dualarını okudular. Ayrıca hastanın kemik metastazı vardı ve çok ağrıları vardı. Ashında analjezikler çok fayda etmiyordu fakat yine de hastanın acı çekmemesi için doktorla görüştüm ve analjezik yaptım.” (K:42; C:E; Y:22; S:3). “Etik ilkelere uygun hastalara bakım verdiğimi düşünüyorum özellikle kadın hastalarla ilgilenirken hastanın kapısını kapattım veya perde çektim bir işlem yaparken kendimi tanıtarak yapacağım işlemleri sıralayarak hastanın yapılan işlemlerden haberi olarak ve isteyerek yaptım. Bazı hemşirelerin sonda takılırken bunlara pek de uymadığımı gördüm ama ben dikkat ettim diyebilirim. (K:40; C:E; Y:24; S:4).

Hemşirelik bölümü öğrencileri hemşirelikte etik dersinin kendilerine etik kodları öğrenmek, etik kodların hemşirelikteki önemini kavramak, etik ikilemlere yönelik bilgi sahibi olmak ve hemşireliğin ahlaki boyutunu öğrenmek konularında katkı sağladığını belirtmiştir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencileri hemşirelikte etik dersinin kendilerine etik kodları hasta bakımına entegre etmek, etik ikilemler karşısında ne yapacağını kısmen bilmek ve etik değerlerin önemini kavramak konularında katkı sağladığını belirtmiştir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hemşirelikte etik dersinin katkılarına yönelik düşünceleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hemşirelikte etik dersinin katkılarına yönelik düşünceleri

Alt tema	Katılımcı ifadeleri
Bilgi	“Hemşirelikte etik dersinden önce hastalarım nasıl yaklaşmam gerektiğini bilmiyordum ama bu dersi aldıktan sonra hastalarımın bilgilerini gizli tutmam gerektiğini, hastalarımın bilgilerini kullanmam gerektiği durumlarda ise sağduyulu davranmam gerektiğini hastaya, hasta yakınlarına yaklaşımımın nasıl olması gerektiğini öğrendim. Hastaları ayırt etmeksizin hepsine eşit ve uygun bakım vermem gerektiğini, onun yaşamı için en önemli olanı yapmam gerektiğini öğrendim.” (K:49; C:E; Y:24; S:4). “Olaylara çok boyutlu bakmayı öğretti. Önceden kendi doğrularım göre hareket ediyorken etik dersini aldıktan sonra olaylara bakış açım değişti her konuda değerlendirme yapmaya çalışıyorum.” (K:59; C:K; Y:21; S:2).
Uygulama	“Hemşirelikte etik dersinin bana birçok katkısı olduğunu düşünüyorum. Hemşirelik bölümü öğrencileri olarak uygulamalarım esnasında etik ilkelere bağlı kalarak bakım verdiğimi düşünüyorum. Hastanın mahremiyetine saygı duydum ve tüm hastalara etik ilkeler boyutunda hassas bir şekilde yaklaştım. Bakım verdiğim hastalara da bizden çekinmemeleri gerektiğini özellikle mahremiyet konusunda rahat olmalarını bizlerin sadece bakım için onların yanlarında olduğumuzu belirttim. Ben etik açıdan hastalarım karşı duyarlı yaklaştığımı düşünüyorum.” (K:37; C:E; Y:23; S:4). “Bir hemşire olarak vereceğim bakımlarda daha doğru yol almamı sağlayacak. Hemşirelerin yaptığı uygulamalar hayati etkileri olabileceği için etik ilkelere önem vermektedir. (K:31; C:E; Y:23; S:3).

Hemşirelik bölümü öğrencileri etik ve etik kodların önemine yönelik mesleğin felsefesi açısından mesleğin temelini oluşturması, mesleğe yön vermesi ve hasta yararını esas alması gibi açılardan oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencileri etik ve etik kodların önemine yönelik meslekte uygulama açısından bakım kalitesini artırması, profesyonelliği sağlaması ve hasta-

hemşire ilişkisinde güven ortamı sağlanması gibi açılardan oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik ve etik kodların önemine yönelik düşünceleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik ve etik kodların önemine yönelik düşünceleri

Alt tema	Katılımcı ifadeleri
Felsefe	<p>“Etik ve etik kodlar sadece hemşireliğin değil her mesleğin olmazsa olmazıdır. Her mesleğin kendine göre etik kodları vardır. Etik iş ahlakıdır. Mesleği o ahlaka uygun bir şekilde gerçekleştirirse kişi hem kendi güzel bir iş deneyimi yaşar hem çevresindekileri hem de hizmet ettiği kişileri mutlu eder. Herkese eşitlik, adalet ve uygunluk sağlamış olur.” (K:9; C:E; Y:23; S:4).</p> <p>“Adaletli bir dünya için, kaliteli bir hizmet için etik kodlar çok önemlidir. Ben de bu bağlamda çok önemsiyorum etik kodları ...” (K:21; C:E; Y:23; S:4).</p>
İşleyiş	<p>“Etik kodlar biz hemşireler için çok önemlidir. Hemşirelikte etik kodlar hemşirelikle birlikte ortaya çıkmış mesleğin olmazsa olmazlarıdır. Hemşirelikte profesyonelliğin sağlanması açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum.” (K:19; C:E; Y:23; S:4).</p> <p>“Mezun olduktan sonra bireylere bakım verirken etik kurallara uygun bakım vermeyi hedefliyorum. Hastanın kişisel bilgilerinin gizliliğini sağlamayı, hastalara aynı ölçüde davranmayı bakımlarını sağlarken onların önceliklerini göz ardı etmemeyi hedefliyorum. Hemşirelikte etik kodlar hemşirelikle birlikte ortaya çıkmış, mesleğin olmazsa olmazlarıdır. Hemşirelikte etik ikilemlere bakacak olursak hemşire bakım verirken ikileme düşerse kendinin ve bakım verdiği kişinin ilke ve değerlerine göre karar vermelidir. (K:11; C:K; Y:23; S:4).</p>

TARTIŞMA

Bu çalışma hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodlar ve etik ikilemlere yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçları doğrultusunda hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodları önemsendiği, hemşirelikte etik dersinin öğrencilere katkı sağladığı, etik kodlar ve etik ikilemler hakkında bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastanede klinik uygulamalarda etik ikilemler yaşadıkları ve etik ikilemlere yönelik geleceğin sağlık profesyonelleri olarak çözüm üretmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik konusunda bilgi sahibi olduğu ve etik kodları önemsendiği belirlenmiştir. Çalışmaya benzer olarak, Turan (2022) yaptığı çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik konusunda bilgi düzeyinin iyi düzeyde olduğunu ve bu konuya yönelik olumlu metaforlarının olduğunu belirtmiştir. Etik, bir grup ahlaki ilke veya bir bireyin veya mesleğin davranışlarını düzenleyen değerler kümesi olarak tanımlanmaktadır. Hasta bakımı ve tedavisini sürdürme sorumluluğu olan hemşirelik mesleğinde etik sorunlar sıklıkla ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple hemşirelikte meslek etiği kavramı önem kazanmaktadır. Hemşirelik mesleğinde etik; hastanın haklarını korumak, hastaya zarar vermemek, yarar sağlamak, hasta ile hasta için iyi ve doğru karar vermek olarak tanımlanmaktadır (Büyük vd., 2020; Hançerlioğlu vd., 2020). Profesyonel değerler, hemşirelere toplumun sağlığının korunması, geliştirilmesi, gerektiğinde tedavi edilmesi ve rehabilite edilmesinde rehberlik etmektedir. Meslekte ortaya çıkan etik sorunların çözümünde gerekli çözüm önerileri

geliştirmek, normlar ve kodlar geliştirerek ortaya etik ilkeler konulması meslek etiği açısından oldukça önemlidir. Hemşireler, uygulama alanında birçok konuda hastaları için en doğru kararları verme çabası içinde olmak ve bu kararların sorumluluğunu almak durumunda kalmaktadırlar (Kırca vd., 2020). Bu literatür bilgisi çalışma sonucunu destekler niteliktedir.

Hemşireler, uygulama alanlarında birçok konuda hastaları için en doğru kararları verme ve bu kararların sorumluluğunu almak durumunda kalmaktadırlar. Bakım sürecinde hemşireler zaman zaman etik ikilem yaratan durumlar yaşayabilmektedir. Etik ikilem durumlarında etik ilkelerin ve mesleki değerlerin temel alınması doğru karar verebilmede oldukça gereklidir (Aykan vd., 2019; Kırca vd., 2020). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleğe başladığında etik duyarlılığı gelişmiş birer hemşire olabilmesi için öncelikle kendilerinin duygu, inanç ve değerlerinin farkında olmaları gerekmektedir. Ayrıca etik ikilemlerle baş etmek için bu beceriyi kazandıracak bir eğitim programı almaları da oldukça önemlidir (Hançerlioğlu vd., 2020). Orkun ve arkadaşlarının (2018) yoğun bakımda çalışan hemşirelerle yaptıkları çalışmada, büyük çoğunluğunun etik ikilemler karşısında etik karar veremedikleri belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarında, hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik ikilemler konusunda kısmen de olsa öğrencilerin yaşadığı etik ikilemler ile mücadele ettikleri düşünülmüştür. Çalışma sonuçlarının aksine yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin etik sorunlarla karşılaştıkları ancak öğrenci olarak susmayı tercih ettikleri belirlenmiştir (Callister vd., 2009). Benzer şekilde Cameron ve arkadaşlarının (2001) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin çoğunun etik sorun karşısında pasif bir yaklaşım sergiledikleri bildirilmiştir. Bu durum öğrencilerin kişilik özellikleri, servisteki hemşirelerin ve doktorların tutumu ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Öğrenci hemşirelerin etik ikilemler karşısındaki tutumlarının ayrıca yeterli deneyimlerinin olmamaları, uygulama ortamında aldıkları sorumluluğun daha az olması, hasta ve hasta yakını ile daha sınırlı iletişimlerin olması olarak düşünülmektedir.

Marañón ve Pera (2019), hemşirelik öğrencilerinin, hemşirelerin ve öğrencilerin doktorlara kıyasla mesleki özerkliklerinin eksikliği konusunda endişelerini dile getirdiklerini ve bunun da algılanan hiyerarşik sisteme işaret ettiğini bildirmiştir. Bu durum, öğrencilerin etik olmayan uygulamaları bildirme ve bunlarla yüzleşme cesaretini geliştirmelerine yardımcı olmak ve bildirimde bulunmaya karar vermeleri halinde öğrencileri desteklemek için hemşire eğitimcilerine daha önemli bir rol verilmesini gerektirmektedir. Albert ve arkadaşlarının (2020) yaptığı sistematik incelemede, hemşirelik öğrencilerinin özerk karar verme eksikliğinden dolayı etik bakım verme veya etik olmayan uygulamaları kabul etme, hasta bakımı ihmali konusunda sessiz kalma veya yüzleşip bildirme, etik ve kaliteli bakım sağlama veya kültüre uyum sağlama arasındaki çatışmalar arasında kendilerini bölünmüş hissettiğini belirtmiştir.

Çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik bilinç düzeyinin oldukça iyi olduğu düşünülmektedir. Çalışmaya benzer olarak Turan (2022), yaptığı çalışmada hemşirelik bölümü

öğrencilerinin etik bilinç düzeyinin iyi düzeyde olduğunu ve bu konuya yönelik olumlu metaforlarının olduğunu belirtmiştir. Tüm meslek gruplarında, özellikle sağlık alanında çalışan bireylerde etik bilincin gelişmesi etik bilincin gelişmesi oldukça önemlidir. Bunun gerçekleşmesi için de öncelikle etik ile ilgili eğitim alması gerekmektedir. Alınan mesleki etik eğitimi meslek mensuplarına, öğrencilere mesleki görev ve sorumlulukların farkında olmayı sağlamaktadır. Ayrıca hastaya bütüncül bakım hizmeti sunarken nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda iyi bir yol göstericidir (Aykan vd., 2019; Kırca vd., 2020). Literatürde, hemşirelik etiği ilgili ders veya eğitimlerin bireylerin etik problemler karşısında duyarlı olmaları açısından önemli olduğu belirtilmektedir. Akbaş ve arkadaşları (2014) yaptığı çalışmada, etik ile ilgili eğitimlerin okullara göre farklılık gösterdiği, dersin süresinin, içeriğinin ve isminin okuldan okula değiştiği saptanmıştır. Hemşirelerin etik ikilemler karşısında etkin etik kararlar alması aldıkları etik eğitimlerle ilgili olabilmektedir (Aykan vd., 2019; Kırca vd., 2020). Çalışmada da Hemşirelikte Etik dersinin öğrencilere katkı sağladığı ve etik kavramı konusunda farkındalık geliştirdiği düşünülmektedir. Bu durumun bütün hemşirelik bölümü öğrencilerine etik ile ilgili derslerin verilmesinin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodları önemsemiği ve etik kodlara uygun davranmaya çalıştığı düşünülmektedir. Özellikle hastanede klinik uygulamalarda hemşirelik bölümü öğrencilerinin hasta mahremiyetine çok önem verdikleri belirlenmiştir. Çalışmaya benzer olarak Atasever ve Özçırpan (2022), yaptıkları çalışmada öğrenci hemşirelerin hasta mahremiyeti konusunda farkındalıklarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Literatürde mahremiyete saygının hastaların utangaçlık hissinde azalma sağladığı, hastayı konforlu ve değerli hissettirdiği, hastanede kalış süresini kısalttığı, hemşirelik bakımının kalitesini ve hasta memnuniyetini arttırdığı belirtilmektedir (Akça vd., 2017; Kim vd., 2017). Hemşirelik öğrencileri, klinik uygulamalar sırasında gelecekteki rolleri için hazırlanırken çok sayıda hasta ile karşılaşmaktadırlar. Bu sebeple, hemşirelik öğrencilerinin henüz öğrenci iken yüksek mahremiyet bilincine sahip olmalarının hem öğrencilik hem de meslek hayatlarında hastalar üzerinde oluşturacağı olumlu sonuçlar ve hemşirelik mesleğinin geleceği açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Hemşirelik mesleğinin profesyonel değerleri mesleki etik kodlarda yer almakta ve hemşireler, etik ilkelere dayalı hasta bakımı sağlamakla yükümlüdür. Bu sebeple öncelikle etik açıdan bilginin yeterli olması gerekmektedir (Kırca vd., 2020). Hemşirelerin profesyonellik kriterlerinden en önemlisi hemşirelerin etik kod/ilkelere benimseyerek bu doğrultuda bakım hizmeti sunmasıdır. Mesleki etik kodlar/ilkelere, hemşirelik mesleğinde ahlaki davranış için en önemli yol gösterici rehberlerdir (Ellis, 2020; Pesut vd., 2020). Hemşirelik bakım sürecinin her aşamasında hasta haklarının korunması ve hasta güvenliğinin sağlanması meslek etiği açısından oldukça önemlidir (Hançerlioğlu vd., 2020). Hemşirelerden hastaların inanç, değer ve tutumlarını önemseyerek hasta bakımına karar verirken etik ilkelere bağlı davranmaları beklenmektedir (Atasever ve Özçırpan, 2022; Gürdoğan vd., 2018).

Çalışmada da öğrencilerin etiğin hemşirelikteki önemini kavradıkları düşünülmektedir. Bu durumun da hemşirelik mesleğinin geleceği açısından oldukça önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları ışığında hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik kodları önemsemediği, hemşirelikte etik dersinin öğrencilere katkı sağladığı, etik kodlar ve etik ikilemler hakkında bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastanede klinik uygulamalarda etik ikilemler yaşadıkları ve etik ikilemlere yönelik geleceğin sağlık profesyonelleri olarak çözüm üretmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Etik eğitim, hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik duyarlılık düzeyini artırarak uygulamada karşılaşılabilecekleri etik ikilemlerin üstesinden gelmeye hazırlamalıdır. Hemşirelik bölümü öğrencilerine verilen etik eğitiminin öğrencilerde etik bilinci artırdığı ve etik ikilemler karşısında çözüm öneriler geliştirme konusunda yararlı olduğu belirlenmiştir.

Sınırlamalar

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları mevcuttur. İlk olarak, tüm katılımcıların Türkiye'nin kuzeyindeki bir şehirdeki üniversitedeki Hemşirelikte Etik dersini alan hemşirelik ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin seçilmiş olmasıdır. Sadece bir üniversite kapsamında gerçekleştirilmesi de araştırmanın diğer bir sınırlılığıdır.

Araştırmacıların Katkı Oranı/ Contribution Statement

Fikir ve tasarım: S.U Veri toplama: S.K., S.D Veri analizi ve yorumlama: S.K., S.D Makale yazımı: S.U Eleştirel inceleme: S.U., S.K., S.D / Concept and design: S.U Data collection: S.K., S.D Data analysis and interpretation: S.K., S.D Manuscript writing: S.U Critical review: S.U., S.K., S.D

Destek ve Teşekkür Beyanı/ Funding Statement and Acknowledgements

Araştırma kapsamında herhangi bir destekten yararlanılmamıştır. / This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Çatışma Beyanı /Declaration of Competing Interest

Çıkar çatışması bulunmamaktadır. / There is no conflict of interest.

Etik Onay/ Ethics Committee Approval

Etik kurul onayı alınmıştır. / Ethics committee approval was obtained for this study.

Kaynaklar

- Akbaş, M., Tuncer, İ., ve Kadioğlu, S. (2014). Lisans düzeyindeki hemşirelik okullarında etik eğitiminin durumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(3), 206-211.
- Akça, N. K., Şimşek, N., Arslan D. E., Şentürk S., Akça D. (2017). Moral sensitivity among senior nursing students in Turkey. *International Journal of Caring Sciences*, 10(2) 1031-1039.
- Albert, J. S., Younas, A., & Sana, S. (2020). Nursing students' ethical dilemmas regarding patient care: An integrative review. *Nurse Education Today*, 88, 104389. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104389>
- Altunay, E., Oral, G., ve Yalçınkaya, M. (2014). A qualitative research about mobbing implications in educational institutions. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 62-80. <https://doi.org/10.19126/suje.37750>
- Atasever, İ., Özçırpan, Ç. Y. (2023). Öğrenci hemşirelerin gözüyle perinatal kliniklerde hasta mahremiyeti: Nitel bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 16(1), 63-78. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.969605>
- Aykan, E. B., Fidancı, B. E., ve Yıldız, D. (2019). Hemşirelik bölümü öğrencilerinde ahlaki olgunluk ve etik duyarlılığın değerlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 1(2), 84-91.
- Başkaya, E., ve Demir, S. (2023). The problems and information needs of patients with bipolar disorder during the treatment process: A qualitative study in Turkey. *Archives of Psychiatric Nursing*, 42, 45-54. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2022.12.007>
- Büyük, E. T., ve Baydın, Ü. N. (2020). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik duyarlılıkları ile kişisel sağlık verilerinin kayıt ve korunmasına yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 7(4), 198-210.
- Callister, L. C., Luthy, K. E., Thompson, P., & Memmott, R. J. (2009). Ethical reasoning in baccalaureate nursing students. *Nursing Ethics*, 16(4), 499-510. <https://doi.org/10.1177/0969733009104612>
- Cameron, M. E., Schaffer, M., & Park, H. A. (2001). Nursing students' experience of ethical problems and use of ethical decision-making models. *Nursing Ethics*, 8(5), 432-447. <https://doi.org/10.1177/096973300100800507>
- Çelik, G. O., ve Dalfidan, B. (2022). Öğrencilerin organ bağışi hakkındaki düşüncelerinin belirlendiği fenomenolojik bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(2), 228-239. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.1005407>
- Ellis, R., & Hogard, E. (2020). *Professional identity in the caring professions*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003025610>.
- Gürdoğan, E. P., Aksoy, B., ve Kınıcı, E. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılık düzeyleri ve mesleki değerler ile ilişkisi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 5(3), 147-154. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2018.147>

- Hançerlioğlu, S., Toygar, İ., ve Gül, İ. (2020). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik duyarlılık düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics*, 28(3), 330-6. <https://doi.org/10.5336/mdethic.2019-73026>
- Kırca, N., Bademli, K., ve Özgönül, M. L. (2020). Öğrenci hemşirelerin etik değerlere yakınlık durumlarının belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(3), 410-417. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.766255>
- Kim, K., Han, Y., & Kim, J. S. (2017). Nurses' and patients' perceptions of privacy protection behaviours and information provision. *Nursing Ethics*, 24(5), 598-611. <https://doi.org/10.1177/0969733015622059>
- Korhan, E. A., Ceylan, B., Üstün, Ç., ve Kırşan, M. (2018). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin gözüyle klinik alanda etik sorunlar. *Ege Tıp Dergisi*, 57(2), 75-81.
- Köse, A., ve Baykara, Z. G. (2022). Hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının profesyonellik davranışlarına etkisinin belirlenmesi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 19-33. <https://doi.org/10.52881/gsbdergi.1084962>
- Kurt, F. Y., Atay, S., ve Arıkan, D. (2013). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin etik karar verebilme düzeyi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics*, 21(2), 79-87.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Marañón, A. A., & Pera, M. P. I. (2019). Confusion about professional autonomy among final-year nursing students in Spain. *Journal of Professional Nursing*, 35(2), 147-152. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2018.07.008>
- Orkun, N., Eşer, İ., ve Çetin, P. (2018). Yoğun bakım birimlerinde çalışan hemşirelerin yararsız tedavi ve uygulamalara ilişkin görüşleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 34(1), 79-90.
- Pesut, B., Greig, M., Thorne, S., Storch, J., Burgess, M., Tishelman, C., ... & Janke, R. (2020). Nursing and euthanasia: A narrative review of the nursing ethics literature. *Nursing Ethics*, 27(1), 152-167. <https://doi.org/10.1177/0969733019845127>
- Taş, F. (2018). Üniversite öğrencilerinin etik değerlere yakınlık durumları ve ilişkili faktörler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 627-42.
- Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups. *International Journal for Quality in Health care*, 19(6), 349-357. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzm042>
- Turan, F. D. (2022). Hemşirelikte etik dersini alan hemşirelik öğrencilerinin etik kavramına ilişkin algıları: Bir metafor çalışması. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 5(3), 403-412. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.990016>
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Qualitative research methods in social sciences*, 10th ed. Seçkin Publishing.

Ek-1

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Sayı : E-95674917-108.99-168926

Konu : Etik Kurul Onay

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sevda UZUN

"HEMSİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE ETİK KODLAR VE ETİK İKİLEMLERE YÖNELİK DÜŞÜNCELER" konulu etik kurul başvurunuz; Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 05/03/2023 tarih ve 2023/2 sayılı toplantısında görüşülmüş olup; Projenin yürütülükteki mevzuata uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.
Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 0D21-ED1H-0HHB

Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.gumushane.edu.tr/>

Adres:
Telefon No : Fax No :
e-Posta : İnternet Adresi : <http://www.gumushane.edu.tr/>
Kep Adresi : gumushaneuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi İçin :Özge Gökay
Memur
Dahili No:

